

УДК 159.9.075

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8\(26\)-418-428](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-8(26)-418-428)

Гужанова Тетяна Сергіївна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0003-2666-8554>

Федорик Вікторія Володимирівна старша викладачка кафедри психології, Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, <https://orcid.org/0000-0002-9446-330X>

Кушнір Леся Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хіміко-фармацевтичних дисциплін, Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія», вул. М. Карнаухова, 53, м. Рівне, <https://orcid.org/0000-0003-0951-3024>

Ортікова Наталія Володимирівна доктор філософії (PhD) у галузі психології, доцент кафедри практичної психології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, вул. Пирогова, 9, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-5138-2342>

Кононенко Оксана Іванівна доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, вул. Дворянська, 2, м. Одеса, <https://orcid.org/0000-0001-8676-7410>

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто професійну компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності. Визначено, що сформованість професійної компетентності та психологічна готовність нададуть стійкості молодому фахівцю для успішної адаптації та соціалізації до умов професійної діяльності. Зазначено, що компетентність – це інтегральна особистісна якість, яка поєднує в собі коло знань та психологічну готовність до професійної діяльності, яка забезпечується знаннями отриманими в ході здобуття вищої фахової освіти та досвіди, як життєвому так і отриманому в ході проходження виробничої практики. Дано авторське визначення поняттю професійна компетентність: це особистісне новоутворення, яке формується на засадах теоретичних знань отриманих під час навчання у виші, практичних

навичок отриманих в ході виробничої практики, особистісних якостей студентів. На розвиток професійної компетентності, на нашу думку, впливають наступні чинники: рівень розвитку техніки, науки, освіти, інформаційно-комунікаційних технологій та економіки, а також процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві. Охарактеризовано, що психологічна готовність до професійної діяльності проявляється в повній готовності до організації виконання та регулювання своєї професійної діяльності. На формування психологічної готовності до професійної діяльності впливають наступні чинники: налагоджена система методів та цілей в системі професійної освіти; засвоєння професійних знань та умінь; залучення студентів до проходження навчальної та виробничої практики в ході яких формуються потреби, цінності, інтереси та мотиви здобуття значимих сучасних знань та вмінь. Розроблено модель професійної компетентності, до складу якої віднесено: наступні компоненти: мотиваційний, змістовий, операційний, комунікативний, емоційно-вольовий та когнітивний. Зроблено висновок, що професійне навчання за фахом є визначальним етапом становлення особистості майбутнього професіонала. Вагому роль відіграє сформована професійна компетентність, адже саме вона вказує на рівень психологічної готовності до професійної діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність, компонент, модель, психологічна готовність, професійна діяльність.

Huzhanova Tetyana Serhiivna Candidate of Philological Sciences, associate professor, Associate Professor of the Department of Preschool Education and Pedagogical Innovations, Ivan Franko Zhytomyr State University, Velika Berdychivska St., 40, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0003-2666-8554>

Fedoryk Viktoriia Volodymyrivna Senior Lecturer of the Department of Psychology, Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, <https://orcid.org/0000-0002-9446-330X>

Kushnir Lesia Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Chemical and Pharmaceutical Disciplines Department, Municipal Institution of Higher Education «Rivne Medical Academy», M. Karnaukhova St., 53, Rivne, <https://orcid.org/0000-0003-0951-3024>

Ortikova Nataliia Volodymyrivna Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor of the Department of Practical Psychology, Dragomanov Ukrainian State University, Pirogova St., 9, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-5138-2342>

Kononenko Oksana Ivanivna Doctor of Psychological Sciences (DrSc), Full Professor, Head of Department of Social Psychology, Odessa I. I. Mechnikov National University, Dvoryanskaya St., 2, Odessa, <https://orcid.org/0000-0001-8676-7410>

PROFESSIONAL COMPETENCE AS AN INDICATOR OF STUDENT'S PSYCHOLOGICAL READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY

Abstract. The article considers professional competence as an indicator of a student's psychological readiness for professional activity. It is determined that the formation of professional competence and psychological readiness will provide stability to a young specialist for successful adaptation and socialization to the conditions of professional activity. It is noted that competence is an integral personal quality that combines the range of knowledge and psychological readiness for professional activity, which is provided by the knowledge gained while obtaining higher professional education and experience, both life and gained during internships. The author's definition of the concept of professional competence is given it is a personal formation that is formed based on theoretical knowledge gained during university studies, practical skills gained during internships, and personal qualities of students. The development of professional competence, in our opinion, is influenced by the following factors: the level of development of technology, science, education, information and communication technologies and the economy, as well as the processes taking place in modern society. It is characterized that psychological readiness for professional activity is manifested in full readiness to organize the implementation and regulation of one's professional activity. The formation of psychological readiness for professional activity is influenced by the following factors: an established system of methods and goals in the system of vocational education; mastering professional knowledge and skills; involvement of students in educational and industrial practice, during which the needs, values, interests, and motives for acquiring significant modern knowledge and skills are formed. A model of professional competence has been developed, which includes the following components: motivational, substantive, operational, communicative, emotional, and volitional, and cognitive. It is concluded that professional training in the specialty is a crucial stage in the formation of the personality of a future professional. An important role is played by the former professional competence because it indicates the level of psychological readiness for professional activity.

Keywords: professional competence, component, model, psychological readiness, professional activity.

Постановка проблеми. У зв'язку з проведенням реформ вищої освіти України, а також вступом її до Європейського союзу значно підвищуються вимоги до майбутнього кваліфікованого фахівця та його активності і відповідальності щодо власного професійного й особистісного розвитку. Починаючи свій професійний шлях фахівець повинен мати: знання, професійні вміння, навички, розвинені творчі та креативні здібності для вирішення проблем, які виникають при виконанні того чи іншого

професійного завдання. По закінченні закладу вищої освіти у студентів повинні бути сформовані та розвинені на високому рівні професійна компетентність та мотивація. Але на сьогодні гостро стоїть питання «Чи є студенти психологічно готовими до виконання професійної діяльності?». Сформованість професійної компетентності та психологічна готовність нададуть стійкості молодому фахівцю для успішної адаптації та соціалізації до умов професійної діяльності. Відповідно до цього головним завданням, яке на сьогоднішній день постає перед закладами вищої освіти є розвиток професійної компетентності у студентів для формування психологічної готовності до професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив нам виявити, що проблематикою компетентнісного підходу займалися наступні вчені: В. О. Болотов., О. В. Овчарук, О. І. Пометун, В. Д. Щадриков, А. В. Хуторський, В. В. Шевченко.

Дослідження становлення та розвитку особистості під час навчання та підготовки до професійної діяльності здійснювали: Б. Г. Ананьєв, Г. О. Балл, О. О. Бодальов, В. А. Бодров, О. І. Бондарчук, Е. Ф. Зеєр, Є. О. Клімов, С. Д. Максименко, Л. М. Мітіна, Л. А. Снігур та Т. С. Яценко.

Водночас професійна компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності, на наш погляд, досліджена недостатньо. Саме тому актуальність проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір даної статті.

Мета статті полягає у теоретичному аналізі наукових підходів щодо означеної проблематики; визначенні понять «професійна компетентність» та «психологічна готовність»; виявленні особливостей професійної компетентності як показника психологічної готовності студента до професійної діяльності; розробці моделі професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Студент як майбутній фахівець проходить декілька стадій становлення:

- виникнення професійних намірів і вступ до закладу вищої освіти;
- репродуктивне засвоєння професійних знань, вмінь і навичок;
- професійна адаптація;
- реалізація особистості у професійній діяльності [1, с. 62].

Головною категорією дослідження професійного становлення є поняття «професійна компетентність». В Законі України «Про вищу освіту» компетентність трактується як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [2].

Сучасний тлумачний словник української мови визначає «компетентність» як здатність здійснити реальну життєву дію і кваліфікаційну

характеристику індивіда, що береться в момент діяльності; у будь-якої дії є два аспекти – ресурсний та продуктивний, і саме розвиток компетентності визначає перехід ресурсу в продукт. Компетентність – це потенційна готовність вирішувати завдання зі знанням справи; складається зі змістового (знання) та процесуального (вміння) компонентів і вимагає знання сутності проблеми та вміння впоратись з нею; постійне оновлення знань компонентів і вимагає знання сутності проблеми та вміння впоратись з нею; постійне оновлення знань, володіння новою інформацією для вдалого впровадження цих знань у конкретних умовах, тобто володіння оперативними та мобільними знаннями. Компетентний – це той, що має ґрунтовні знання в певній галузі, тямущий; який має певні повноваження, повновладний [3, с. 346].

Дж. Равен вважає, що компетентність поєднує в собі велику кількість компонентів, деякі з них відносно незалежні один від одного. Одні компоненти належать до когнітивної сфери, інші до емоційної. Вони можуть заміняти один одного як складові ефективної поведінки особистості. Дж. Равен виокремив 37 видів компетентностей. Наприклад: тенденція до більш чіткого розуміння цінностей та настановою відносно конкретної цілі; тенденція контролювати свою діяльність; залучення емоцій до процесу діяльності; готовність та здатність навчання самостійно; пошук та використання зворотного зв'язку; упевненість в собі; самоконтроль, адаптивність; увага до проблем, пов'язаних із досягненням поставлених цілей; самостійність; оригінальність, критичність мислення; готовність вирішувати складні питання та йти на помірний ризик; відсутність фаталізму; готовність використовувати ідеї та інновації для досягнення мети; персональна відповідальність; здатність до спільної діяльності задля досягнення цілі; здатність слухати інших людей та брати до уваги те, що вони говорять; готовність дозволяти іншим людям приймати самостійні рішення; здатність розв'язувати конфлікти; здатність ефективно працювати в якості підлеглого; терпимість відносно різних стилів життя оточуючих [4, с. 396].

На думку науковиці В. Шевченко, компетентність – це набір професійних знань, умінь і навичок, які фахівець отримує під час навчання [5, с.155].

Отже, здійснивши аналіз наукових підходів щодо визначення дефініції «компетентність» можемо зробити висновок, що компетентність – це інтегральна особистісна якість, яка поєднує в собі коло знань та психологічну готовність до професійної діяльності, яка забезпечується знаннями отриманими в ході здобуття вищої фахової освіти та досвіді, як життєвому так і отриманому в ході проходження виробничої практики.

Розглянемо більш детально професійну компетентність.

Більшість сучасних вчених вважають, що професійна компетентність – це готовність і здатність цілеспрямовано діяти відповідно до вимог, методично організовано і самостійно вирішувати завдання і проблеми, а також оцінювати

результати власної діяльності; встановлений формальними кваліфікаційними вимогами; сформований суспільною практикою обсяг знань і вмінь, потрібний для успішного виконання суб'єктом суспільно значущих завдань. Інакше кажучи, це пов'язані з предметом праці навички, відповідні методи і технічні прийоми, властиві різноманітним галузям діяльності. Професійні якості і різні види компетентностей органічно в ній поєднуються, становлять основу особистісного професійного зростання фахівців та їхнього професійного успіху [6, с. 120].

І. Бічева трактує професійну компетентність як процес розвитку індивідуальної своєрідності суб'єкта професійної діяльності, який забезпечує формування індивідуальних способів самоствердження у професійному середовищі [7, с. 59].

О. Алексюк розглядає професійну компетентність як володіння знаннями, уміннями, нормативами необхідними для виконання професійних обов'язків, психологічними якостями, а також як реальну професійну діяльність відповідно до еталонів і норм [8].

Нам дуже імпонує думка науковиць Н. Мілорадової та В. Шевченко. Вони стверджують, що професійна компетентність належить до динамічних особистісних утворень, оскільки його змістовне наповнення залежить від багатьох чинників: рівня розвитку психології, педагогіки, антропології й культурології, соціальних та економічних умов. Сьогодні суспільство, яке все більше цінує інтелектуальний і творчий потенціал особистості, вимагає від людини компетентності в різних сферах діяльності, зокрема професійної [9, с. 337].

Отже, можемо зазначити, що професійна компетентність – це особистісне новоутворення, яке формується на засадах теоретичних знань отриманих під час навчання у виші, практичних навичок отриманих в ході виробничої практики, особистісних якостей студентів. На розвиток професійної компетентності, на нашу думку, впливають наступні чинники: рівень розвитку техніки, науки, освіти, інформаційно-комунікаційних технологій та економіки, а також процеси, які відбуваються в сучасному суспільстві.

Якщо аналізувати феномен психологічної готовності студента до професійної діяльності, то потрібно перш за все зосередити увагу на бажанні та прагненні працювати за обраним фахом, прагнути до саморозвитку та самовдосконалення як висококваліфікованого працівника.

М. Дьяченко та Л. Кандибович розкрили зміст психологічної готовності через інтегральні характеристики особистості майбутнього фахівця, які містять в собі інтелектуальні, емоційні та вольові властивості, професійно-моральні та ділові якості, переконання, потреби, звички, знання, вміння та навички. До структури психологічної готовності до професійної діяльності вчені віднесли наступні компоненти: мотиваційний, орієнтаційний, пізнавально-оперативний, емоційно-вольовий, психофізіологічний та оцінювальний [10, с. 124].

Е. Зеєр займався дослідженням психологічної готовності до професійної діяльності в поєднанні із фаховою ідентичністю. Він вважав, що провідне новоутворення ідентифікації є завершальним етапом професійної освіти. Для студентів-випускників важливо знайти професійне поле самореалізації, виробити особистісні смисли майбутньої фахової діяльності; зорієнтуватись на ринку праці. Психологічними критеріями успішності проходження етапу ідентифікації, на думку автора, є ототожнення випускника з майбутньою професією, формування готовності до фахової діяльності та розвиток здатності до професійної самопрезентації [11, с. 269].

Є. Шипілова вважає, що поняття «готовність до професійної діяльності» має складну структуру, яка містить в собі ряд компонентів: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-гностичний, емоційно-вольовий, функціонально-діяльнісний і креативний. Послідовно досягає в своєму розвитку наступних рівнів: орієнтувальний, операційний, функціональний і рефлексивно-творчий. На її думку готовність до професійної діяльності є динамічним явищем яке формується в процесі фахового навчання, психологічна готовність до професійної діяльності студентів зазначає позитивних якісних і кількісних змін, нарощується та виявляється у поступальній динаміці переходу від одного рівня до іншого, визначається внутрішнім балансом між її компонентами і забезпечує продуктивне вирішення навчальних і професійних завдань різної складності та змісту – від репродуктивних до евристичних [10].

Нам дуже подобається думка науковиці В. Шевченко, яка досліджуючи професійно-психологічну компетентність вказала на те, що головною складовою професійної компетентності є здатність особистості працювати в нестандартних, невизначених умовах та нести повну відповідальність за свою професійну діяльність [12, с. 138].

Здійснивши масивний аналіз наукових поглядів та підходів ми дійшли висновку, що психологічна готовність до професійної діяльності проявляється в повній готовності до організації, виконання та регулювання своєї професійної діяльності. На формування психологічної готовності до професійної діяльності впливають наступні чинники: налагоджена система методів та цілей в системі професійної освіти; засвоєння професійних знань та умінь; залучення студентів до проходження навчальної та виробничої практики в ході яких формуються потреби, цінності, інтереси та мотиви здобуття значимих сучасних знань та вмінь.

Таким чином ми вирішили розробити певну модель професійної компетентності, до якої віднесли наступні компоненти: мотиваційний, змістовий, операційний, комунікативний, емоційно-вольовий та когнітивний (рис. 1).

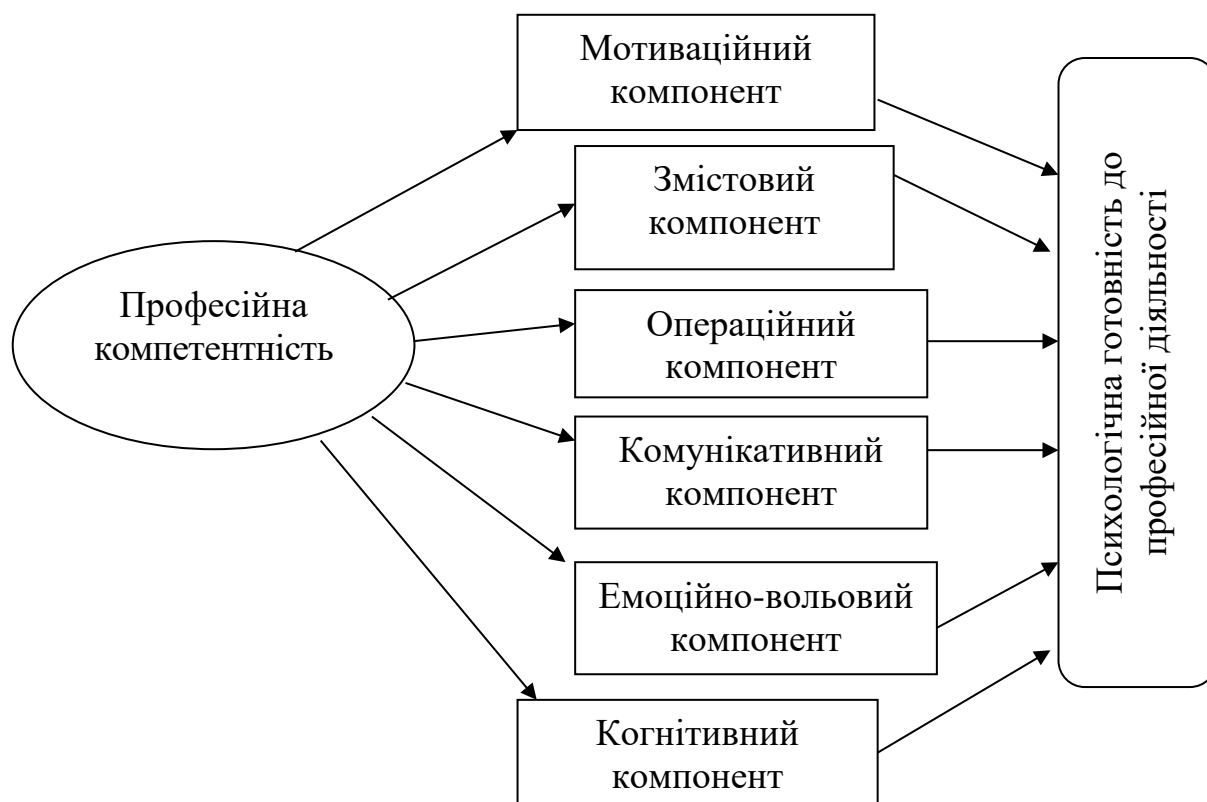

Рис. 1. Модель професійної компетентності

Мотиваційний компонент – застосування різних способів і засобів для формування мотивів, через які формується позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності, усвідомлення студентами значимість тієї професії, яку вони обрали.

Змістовий компонент – поєднує в собі знання та уявлення про норми та правила міжособистісних взаємин на різних рівнях своєї життєдіяльності, проявлення культури в спілкуванні, поведінці та мовленні. Під час навчання у студентів поєднується особистий життєвий досвід з соціальним досвідом.

Операційний компонент – поєднує в собі уміння, навички, поведінку та дії, які базуються на теоретичних знаннях та оціночному ставленні до них. Головними показниками цього компоненту є культура поведінки і культура спілкування.

Комунікативний компонент – проявляється в умінні чітко та переконливо висловлювати свої думки з допомогою засобів спілкування.

Емоційно-вольовий компонент – полягає у здатності та вмінні розуміти власний психо-емоційний стан у різних професійних ситуаціях, здатність переживати відсутність результату, невдач, терпінні та контролю своїх емоцій під час виникнення нестандартних ситуацій, наполегливість в досягненні своєї мети в професійній діяльності, цілепокладання [13].

Когнітивний компонент – зумовлений рівнем фахової підготовки, впливом навчальної інформації на процес становлення професійно-розвиненого фахівця. Когнітивний компонент поєднує в собі знання про професійну діяльність. Сформованість когнітивного компоненту є показником активної навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Саме розвиток цих шести компонентів забезпечить сформованість професійної компетентності у студентів та визначить їх психологічну готовність до професійної діяльності.

Висновки. Здійснивши аналіз наукових підходів щодо зазначеної проблематики, а також розробивши модель професійної компетентності як показника психологічної готовності студента до професійної діяльності потрібно зазначити, що професійне навчання за фахом є визначальним етапом становлення особистості майбутнього професіонала. Вагому роль відіграє сформована професійна компетентність, адже саме вона вказує на рівень психологічної готовності до професійної діяльності. В подальших своїх дослідженнях плануємо підібрати методологічні інструменти та провести перевірку дієвості розробленої нами моделі.

Література:

1. Алексеева Т. В. Відповідальність як значущий показник професійної компетентності майбутнього фахівця. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Випуск 4. С. 182-184.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01. 07. 2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Сучасний тлумачний словник української мови. Харків, 2006. 832 с.
4. Олійник Т. С. Реалізація компетентнісного підходу в навчальному процесі на перекладацькому відділенні факультету іноземних мов ТНПУ ім. В. Гнатюка. *Професійні компетенції та компетентності вчителя: матеріали регіонального науково-практичного семінару*. Тернопіль, 2006. С. 69-71.
5. Шевченко В. В. Поняттєво-термінологічний аспект формування професійно-психологічної компетентності майбутнього офіцера НГУ. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2018. Випуск 37. С. 152-157.
6. Кордунова Н. О., Дмитріюк Н. С. Психологічні особливості становлення професійної компетентності студентів у процесі фахової підготовки. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія*. 2020. Том X. Випуск 34. С. 117-128.
7. Вишпольська В. Ф. Зміст та структура професійної компетентності фахівця з міжнародних економічних відносин. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. № 1. С. 57-61.
8. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи України: Історія. Теорія: підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів. Київ: Либідь, 1999. 560 с.
9. Мілорадова Н. Е., Шевченко В. В. Компетентнісний підхід як методологічна основа дослідження професійної компетентності особистості. *Габітус*. 2020. Випуск 16. С. 233-237.

10. Столярчук О., Сергєєнкова О. Формування психологічної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності. *Humanitarium: збірник наукових праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. 2019. №1 (42). С. 164-173.

11. Зеер Э. Ф. Психология профессий: учебное пособие для студентов вузов. Москва: Академический Проект, Фонд «Мир», 2006. 336 с.

12. Shevchenko V. V. Content and structure of professional-psychological competence of military servants of the National guard of Ukraine. «*KELM*» (*Knowledge, Education, Law, Management*). 2021. №3 (39) vol. 2/2021. P. 138 - 142.

13. Лиходєєва, Г. В., Діордіца, І. М., & Катеринич, П. В. (2023). Цифровізація освіти як запорука суспільного прогресу в умовах трансформаційних змін суспільства. *Академічні візії*, (16). DOI:<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7687558> На сайті видання: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/183>

References:

1. Alekseeva T. V. (2013). Vidpovidalnist yak znachushchyi pokaznyk profesiinoi kompetentnosti maibutnoho fakhivtsia [Responsibility as a Significant Indicator of Professional Competence of a Future Specialist]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National Defense University of Ukraine*. 2013. Vypusk 4. S. 182-184 [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [The Law of Ukraine «On Higher Education»] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

3. Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Modern explanatory dictionary of the Ukrainian language] (2006). Kharkiv [in Ukrainian].

4. Oliinyk T. S. (2006). Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v navchalnomu protsesi na perekladatskomu viddilenni fakultetu inozemnykh mov TNPU im. V. Hnatiuka [Implementation of the Competency-Based Approach in the Educational Process at the Translation Department of the Faculty of Foreign Languages of V. Hnatiuk TNPU]. *Profesiini kompetentsii ta kompetentnosti vchytelia – Professional competencies and teacher competencies: materialy rehionalnoho naukovy-praktychnoho seminaru*. Ternopil [in Ukrainian].

5. Shevchenko V. V. (2018). Poniattievo-terminolohichnyi aspekt formuvannia profesiino-psykholohichnoi kompetentnosti maibutnoho ofitsera NHU [Conceptual and Terminological Aspect of Formation of Professional and Psychological Competence of the Future Officer of the National Guard of Ukraine]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Pedahohichni nauky – Bulletin of Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University. Pedagogical sciences*, 37, 152-157 [in Ukrainian].

6. Kordunova N. O., Dmytriuk N. S. (2020). Ppsykholohichni osoblyvosti stanovlennia profesiinoi kompetentnosti studentiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Psychological peculiarities of formation of students' professional competence in the process of professional training]. *Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Psykholohiia navchannia. Henetychna psykholohiia. Medychna psykholohiia – Actual problems of psychology: Collection of scientific papers of the H. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Psychology of learning. Genetic psychology. Medical psychology* [in Ukrainian].

7. Vyshpolska V. F. (2008). Zmist ta struktura profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia z mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn [Content and Structure of Professional Competence of a Specialist in International Economic Relations]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Zaporizhzhia National University*, 1, S. 57-61 [in Ukrainian].

8. Aleksiuk A. M. (1999). Pedahohika vyshchoi shkoly Ukrainy: Istoriia. Teoriia: pidruchnyk dlia studentiv, aspirantiv ta molodykh vykladachiv [Pedagogy of Higher Education in Ukraine: History. Theory: a textbook for students, graduate students and young teachers]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

9. Miloradova N. E., Shevchenko V. V. (2020). Kompetentnisnyi pidkhid yak metodolohichna osnova doslidzhennia profesiinoi kompetentnosti osobystosti [Competence-based approach as a methodological basis for the study of professional competence of an individual]. *Habitus – Habitus*, 16, 233-237 [in Ukrainian].

10. Stoliarchuk O., Serhieienkova O. (2019). Formuvannia psykholohichnoi hotovnosti studentiv do maibutnoi profesiinoi diialnosti [Formation of students' psychological readiness for future professional activity]. *Humanitarium: zbirnyk naukovykh prats DVNZ «Pereiaslav-Khmelnyskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody» - Humanitarium: collection of scientific works of the SHEI «Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhoriia Skovoroda State Pedagogical University»*, 1 (42), 164-173 [in Ukrainian].

11. Zeer E.H. F. (2006). *Psikhologiya professij [Psychology of professions]: uchebnoe posobie dlya studentov vuzov*. Moskva: Akademicheskij Proehkt, Fond «MiR» [in Russian].

12. Shevchenko V. V. (2021). Content and structure of professional-psychological competence of military servants of the National guard of Ukraine. «*KELM» (Knowledge, Education, Law, Management)*, №3 (39) vol. 2/2021. P. 138 – 142 [in English].

13. Lykhodeeva, G. V., Diorditsa, I. M., & Katerynych, P. V. (2023). Digitization of education as a guarantee of social progress in the conditions of transformational changes in society. *Academic visions*, (16). DOI:<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7687558> On the website of the publication: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/183>